

Юли - Август 2005

Малко са градовете, в които пристигам по тъмно с удоволствие. И Дака не е един от тях. На 100 метра от летището има широк булевард, за пресичането му са нужни поне 10 минути, а от другата страна се намират няколко магазина, където след още 10 минути научих вълшебната думичка Гулистан - кварталът на евтините хотели. Качих се на двуетажен автобус, седнах и около 20 чифта очи се впиха в мен. "Посетете Бангладеш преди да дойдат туристите" - бе рекламата на страната и наистина туристи все още липсваха. Момчето пред мен болезнено извиваше врат, хората от съседните седалки правеха странни рокади за да хвърлят по един поглед към "извънземното" с раница, а в такива моменти е най-хубаво да поемеш инициативата и ... да се разприказваш. От местните разбрах че автобусът наистина минава през Гулистан, съседът от ляво се оказа адвокат с двама сина, а като въведение разбрах че територията на Бангладеш е 1.5 лакха, а населението ѝ - 14 кроп (милионът тук, както и в Индия, е непознато никому число; лакх-ът се равнява на 100 хиляди а кроп-ът е еквивалент на 10 милиона - 500 милиона примерно се изписват 50.00.00.000). След около половин час събрах богата колекция от визитни картички и новите приятели преразказваха думите ми на току-що качилите се в автобуса, но наред с всичко останало разбрах че (най-вече) в Дака се срещат и доста неприятели - крадци, касапи, пиромани, психопати и прочие. Общо взето съветите бяха "да се доверявам единствено на полицаите", което ми прозвуча все едно "да оставя чанта на съхранение в циганската махала", но по-нататък наистина се наложи да опирам до полицаите поне за посоки и ориентация. След около час пристигнах в Гулистан и момчето със схванатия врат от предната седалка също слезна, за да ми покаже някоя евтина дупка. Поколебах се дали да не вдигна категорията на хотелите, но реших че е по-разумно да се слея с местните - излизайки от лъскавите врати на хотел с климатик струващ цели 15\$ събира много погледи и също създава рискове. Така че отседнах в хотел за 4\$, портиерът взе парите, включи нещо подобно на телефон в стаята и каза да набера нулата ако възникнат проблеми. Не разбрах какво да очаквам - някой да щурмува вратата или просто да се събудя с червен гердан, но след като поприказвах още малко с Аугустин Гомеш (момчето от предната седалка с нетипично бенгалско име, което се оказа християнин) и след като го изпроводих, затиснах вратата с гардероб и малка маса. Към 2 часа заспах не особено дълбоко, а към 3 някой от съседната стая се разпя. Другите пригласяха и одобрително пляскаха в такт.

В Индонезия, между Бали и Ломбок се намира биогеографската граница на Уолъс. Флората на двата острова е доста различна, животинските видове на запад общо-взето са типични за Азия, а тези на изток може да се причислят към австралийските. По подобен начин границата между Бирма и Бангладеш разделя азиатците. Бирманците са последно звено на далекоизточните части от континента и етнически принадлежат към народите в Индокитай, а от Бангладеш започват арийците и окончателно изчезват дръпнатите очи. Много от бенгалците не могат да се различат от по-мургавите ни сънародници, а езикът им също е в индо-германската група. Освен това всички азиатци досега белеха плодове и зеленчуци от долу на горе - допирайки палец в тъпото на ножа и с острие насочено навън, а бенгалците белят като нас - от горе на долу и с острие към палеца. Но колкото и да сме близки с тях не мога да си представя какви ще са усещанията на човек попаднал тук директно от Европа. Навремето един турчин разправяше с погнуса за няколкодневния си престой в Дака, а даже и аз пристигайки от не до там процъфтяваща Бирма се впечатлих от мръсотията и непрестанния ужасен шум на ръмжащи камиони, звънци на рикши и темпераментни бенгалски викове. Рядко можеше да се разбере дали хората около теб си говорят или са пред сбиване и никому не правеше впечатление когато те гръмко жестикулираха с удари по кънтящи ламарини. По улиците и пазарите се носеха хиляди и приятни и убийствени миризми, а жегата и влагата започваха да ме просмукват още от 9 сутрин. В сравнение с Дака, "градът който никога не спи" - Ню Йорк - изглежда като мечка в дълбок зимен сън, така че трябва или да затвориш уши и нос с две ръце по време на

престоя си или да се примириш с факта, че цялата страна е една неизбежна, интензивна и прекалено бурна оргия на сетивата.

На сутринта Аугустин се появи отново и потеглихме към старата част на столицата. Разгледахме малко забележителности "преди да дойдат туристите", а като цяло за две седмици престой видях най-много Бима бели с раници. Бенгалците проявяват само слаб интерес към теб ако си в движение, но тежко ти - спреш ли се веднъж някъде. Невъзможно е да се преброят тълпите, които събирах в Бангладеш, но почти винаги само на Бата минута след като повеждах разговор с някой, около нас в кръг вече имаше поне 15ина зяпачи... колко още стояха зад тях не се виждаше. Първият зададен въпрос е "От къде си?", а вторият - "Мюсюлманин ли си?". Понякога ме питаха от коя каста съм и излезна че "ебалимумамата" е грешният отговор - под каста бенгалците също имаха предвид религията. Всеки докоснал се до исляма ще потвърди, че това е една "силова" религия на чийто връх и в чийто център непоклатимо е закотвен строгият и всемогъщ, но справедлив Аллах. В психиката на исляма силата има висока стойност, а слабостта се презира и наказва. Освен това ислямът дава едно "право на безпогрешност" и "правоверните" усещат едно предимство над неверниците, които трябва да бъдат вкарани в правия път, за да изпитат сами от райския благодат на вярата и страхопочитанието към Всевишния. Така че изобщо не е чудно защо бенгалците са преплели религията си с индийската кастова система. Много лош отговор е ако открито споделиш че си атеист, защото пълният безбожник за тях е на едно стъпало с животните, а единственият още по-лош отговор е да кажеш - "аз също бях мюсюлманин, но смених вярата си, защото юдейството (примерно) ми допадна много повече". Стандартната ми фраза в такива случаи стана "Християнин съм", а християните както и юдеите са споменати в Корана като "хора на книгата" заедно с Исус (Иса), Моисей (Муса), Аврам (Ибрахим) както и други епизодични герои от Библията като Йонас (Юнус), Лот (Лут), Ной (Нух) или Йов (Аюб) и прочие. Ако искаш да станеш още по-симпатичен е хубаво да поздравяваш с "Ас саламу алейкум" и да се научиш да отвърщаш подобава на поздрава, а ако на въпроса "Как си?" отговориш с "Хамдулила" (дал Бог добро) бенгалците направо се разтапят от радост. Но има още хиляди мюсюлмански правила - да пиеш вода само седнал, преди първата глътка да кажеш "Бисмилла ар рахман ар рахими" (в името на Аллаха - Всемилюстивия, Милосърдния), а след нея - пак "Хамдулила", да стъпваш при влизане в джамия с десния крак, а на излизане - с левия, да подаваш само дясна ръка (с лявата лесно може да си изкараш бой от някой местен здравеняк) и т.н. и т.н. Спазването на всички тези правила създава светците в исляма, а елементарното им познание не е навредило на нито един неверник, чужденец или пътешественик. И едва след като се изясни въпросът касаещ религията на събеседника, разговорът минава на по-банални теми и допитвания за името му, семейното положение или наличието на деца, роднини, родители както и други общи неща.

Придвижването в Дака бе сравнително лесно - имаше стотици очукани отвсякъде автобуси за далечни разстояния и хиляди рикши за близки разстояния наред с безбройните конски и магарешки каруци. Задръстването разбира се е константно и автобусите са само малко по-бързи от теоретичната скорост на пешеходец - 4км/час - с която се движат рикшите. Както и каруците, пешеходецът-стрела в Дака развива не повече от 2км/час, но въпреки това кръстовищата може спокойно да се пресичат, тъй като движението там обикновено е в застой. Виждат се и полицаи с дървени палки, които направляват хаоса, махат на посоки около себе си и събират глоби от нарушителите. Но глобата естествено не се плаща в местната парична единица "така" а в свободно конвертируемите навсякъде по света тояги по гърбината. Една тояга за зъл поглед, 2 тояги при дребни нарушения, 3 тояги за обратен завой - системата е бърза, ефикасна и некорумпируема, бюрокрацията в нея се свежда до минимум, а болката не подлежи на обжалване. (наред с микрокредитите има още много на каквото бихме могли да се научим от бенгалците). По подобен начин автобусите по тесните междуградски пътища задминават рикшите - ако след няколко клаксона рикшаджията

не се измести вляво (движението разбира се също е ляво), контролърът се подава от вратата с нещо здраво в ръката си и налага докъдето достигне в процеса на изпреварване. Толкова за слабостта, за силата и за законите в страната.

Ще привърша на тема Дака с една от най-нереалните гледки по време на цялото ми пътуване. През столицата минава река Буриганга, а по нея сноват едва ли не повече лодки, кораби и джонки отколкото в Банкок, меконгската Делта и бирманския Менделей взети заедно. На пристанището плащаш един път вход на собственика на земята, един път такса на лодкаря и в зависимост от багажа на хамалите, а всичко наоколо е затрупано със сламени колиби, буница и помпи, бълващи черни пушеци над водата. Успях да се вмъкна в складовете на пазарски магазин, за да получа по-панорамна гледка, а там вече се бяха събрали и доста местни зяпачи. Само преди няколко часа по Буриганга бе доплувала речната растителност, характерна за началото на дъждовния сезон, която ежегодно приижда незнано от къде, седи тук 2 месеца и после пак изчезва в небитието. Разбрах само бенгалското и име, но тя поразително прилича на гъста мрежа с наситен зелен цвят и сравнително дебели стъбла, които се използват единствено като долнопробен фураж. Растението бе хванало като в капан повечето от малките лодки по реката. Някои от тях със запалени двигатели и гребла се опитваха да се отскубнат от зелената прегръдка и да се върнат поне до кея - но безуспешно. А големите кораби се носеха уверено и триумфално напред като ледоразбивачи наред пролетна поляна, следвани от щастливите лодкари на малки съдове, които не трябваше да прокарват сами пъртина. И цялата зелена гледка се простираше на километри от единствения мост над Буриганга на изток до първия ѝ завой на запад. Време е да спомена малко повече за реките през Бангладеш, защото втората величествена гледка бе също на река - Брамапутра. А тя извира северно от Хималаите и заобикаляйки ги прави един голям завой на изток, преди водите ѝ отново да поемат на запад (вече южно от Хималаите) и да се слеят с Ганг на бангладешка територия. Брамапутра сменя няколко имена, а местните я наричат Джамуна, което няма нищо общо с индийската Джамуна. Бенгалското име на Ганг е Падма, но през Дака минава Буриганга а не Бурипадма, така че тукашните реки са една много, много объркана история. Както и да е - мостът на Джамуна/Брамапутра (в посока Богра) е дълъг поне 4 километра, а самата река е по-тясна примерно с километър. Още надалеч от устието в Бенгалския Голф, водите ѝ се разливат като море докъдето видят очите, но тук водите са сравнително плитки и се виждат десетки пясъчни острови. Както всяка страна на делта, голяма част от територията на Бангладеш е изпълнена с водата от реки, езера и локви, а най-разпространени наоколо са оризищата, които при такива условия изискват сравнително малко грижи. Терасите се напояват без водни колела или помпи, а местните връзват две въжета за дръжката на кофа и след това боравейки с въжетата в майсторски синхрон преливат от ниското към високото. Човешкият труд на село е евтин... много по-евтин от стойността на механичните съоръжения и горивото на помпите.

В страната липсват камъни и почти навсякъде наоколо се виждат високите комини на тухларни, които през дъждовния сезон понякога се подават от средата на езеро. Тухлите се използват като единствен строителен материал за всичко и често около пътищата са натрупани купчини от тях, които местните трошат с чукове на дребно и използват за добавка към бетона или вместо чакъл. Така асфалтът лесно се разбива, дори новите шосета са пропаднали и осеяни с дупки, а къщите не са особено стабилни, но друг вариант няма. Само по северните части на страната и ниските планини на изток се виждаха купчини от истински камък, но те едва ли стигаха дори за регионални нужди. Град Богра не бе запомняща се гледка. В близост до него се намира първата столица на страната - Махастан, но тя също е строена изцяло от тухли, запазени единствено под земята - по археологическите разкопки из хилядолетните глинени наноси. Продължих на север към Рангпур и Динаджпур, а там тълпа от 20 души ми обясни къде са хотелите и как се стига до там. Както винаги намерих шумен хотел с хлебарки - от улицата се носеха непрестанно звънци на

рикшите, по коридора през трясъци на врати си приказваха ведро бенгалците, но с всичко това макар и трудно се свиква, а мрежата против комари не пропуска и хлебарките. Студената вода помага срещу умората, а дълбокият сън е нещо направо немислимо - поне през час се чукаше по вратата ми. Момчета от хотела идваха да побъбрим, след малко те се връщаха да приберат забравени чаши или да донесат още чаши чай, а последният от тях някъде към 12 през нощта се сети че не е напръскал против комари и даже се разсърди че го изхвърлям шумно навън.

Бангладеш е страната на текстила и нямаше как да не купя евтина фланелка, но само материята се оказа наистина качествена - след няколко дни се наложи да закърпя фланелката втори път по шевовете, а тя все още пуска обилно зелена боя. Подобно на текстила бенгалците са добродушни и общо-взето любезни, но тежко ти ако опреш за някаква конкретна информация до тях. По време на едно такова пътуване е трудно да помниш дреболии като дни от седмицата, дата или месец така че се наложи да питам местните и установих, че ми остават едва няколко дни до края на визата. До тук добре, но следваща спирка бе Индия, а следващ град - Шилигури - и тъй като, както винаги, не ползвах пътеводител няхах понятие къде се намира КПП-то. Местните (питах около 10ина) ме упътиха географски правилно - към Такургаон на север от Динаджпур и аз добросъвестно хванах автобус в същата посока. Там смених превозните средства, поемайки още по на север към град Панчагор и град/село Банглабандха, но хората вече не бяха толкова убедени, че наистина се движа към граница. Минавахме по направо безлюдни пътища, от двете им страни се виждаха амбразури, а бенгалците сочеха телените огради на 200 метра в ляво и произнасяха с омраза - "Индия". На 5 километра от "границата" някакъв доктор категорично заяви, че от тук няма да мога да напусна страната, но по карта се намирах само на 15ина километра от Шилигури така че му викнах "Къв си ти беее?" и въпреки всичко реших да опитам. Последната спирка на автобуса бе пред бариера с полицаи, а те извикаха шефа си, който взе паспорта ми и отиде да звъни по телефона. След половин час шефът се върна и заяви, че ще е най-добре да хвана първия автобус обратно към Динаджпур, откъдето само на 50км на юг ще намеря истинската граница Хилипорт. На 10км на североизток наистина се намираше Шилигури, а на 25км на север бе Непал (тази част от Индия се нарича пахабаги или "пилешки врат" и ако погледнете картата ще ви стане ясно защо), но пътят пред мен бе само един транзитен коридор между Хималайските Кралства Непал/Бутан и демократичен Бангладеш - отворен за местни селяни с пропуск или тираджии... и никой друг. Към 3 следобед потеглих обратно през Банглабандха, Панчагор, Такургаон и т.н. към Динаджпур, по пътя имаше катастрофа, чакахме 2 часа преди да минем покрай 3ма размазани мотоциклетиста и зяпачи колкото на манифестация, после се прехвърлих два пъти в друго возило и към 10 вечер стигнах от където бях тръгнал преди 12 часа. Градът бе осветен само от фенерите по рикшите, които така сигнализират нощна тарифа и след няколко часа с огромно удоволствие паднах в леглото на хотела с хлебарките, не обръщайки внимание на шума, песните и познатото хлопане по вратата.

След като КПП на север липсваше, не ми остана друг вариант освен да пробвам съвета на полия и да тръгна на юг към Хили. В автобуса имаше стенен часовник, чиито стрелки от друсането през целия път се въртяха като компас между 4:20 и 7:40, но въпреки това смятам че минахме тези 50км за 2 часа. Пътят се оказа оживен, което бе добър признак за наличието на граница. Платих последна такса на бюрократите в Бангладеш (поради липсата на туристи местните никога не лъжат чужденците, но държавата е измислила хиляди такси, наред с прекалено скъпата виза като компенсация) и минах през границата, която всъщност бе - 2 железопътни релси. Влезнах в Индия и почти нищо не се промени. Хората са от същата народност, но предимно хиндуисти по религия, а езикът им отново е "бангла". След разделението с Пакистан през 1948 година Западна Бенгалия остава индийска провинция, а Бангладеш се нарича с името Източен Пакистан до 1971-ва, когато окончателно и със сила получава независимостта си. Изминах още 30км към първия по-голям град

Балургхат и от там се прехвърлих на автобус за Райгон. Но на една междинна спирка автобусът отказа да продължи нататък и върна остатъка от рупии на пътниците. Другите автобуси също преустановиха движението в тази посока, а селото се казваше Калиягон. Със сигурност турист не бе стъпвал тук от години, но след като ми се падна тази чест бързо намерих евтин хотел до автогарата и отседнах. Вечерта излезнах да хапна и по навик не спрях изобщо докато намеря храна. На връщане (както предположих) започнах да събирам тълпите по главната улица и историята на деня се изясни. Бях почти в епицентъра на събитията, защото в Хемтабад само на 20км от тук мюсюлманин бе отвлякъл, изнасилвил и убил две хиндуистки девойки предния ден. В последствие хиндуистите се запътили към дома му с катран и перушина, а полицията убила двама от тях и ранила няколко други (мюсюлманите в Индия по принцип подлежат на местно мюсюлманско законодателство, което създава безкрайни проблеми в случаите с потърпевши от друга религия; като резултат в Аюдая има хиндуистки храмовете зад бронестъкла, а броячът на жертвите при религиозни безредици или опожарени влакове с чуждопоклонници се върти със скоростта на вентилатор - иначе Индия нямаше да бъде Индия). Така пътищата се оказаха затворени, а на следващия ден в знак на протест щеше да има всеобща стачка и автобусите пак нямаше да вървят. Профсъюзите са едни от големите политически играчи в Западна Бенгалия и бандх-ата (както тук се нарича всеобщата стачка) е тяхното най-силно оръжие. Но аз не повярвах на местните и още преди 6 на другата сутрин излезнах с раница на пътя. Автогарата бе призрачно пуста, опитах се да хвана стоп, но един бенгалец прекара нокътя на палеца през врата си, а друг старец ме посъветва да не продължавам към Хемтабад ако нямам спешна работа. Всичко това бе достатъчно, за да реша че нямам спешна работа и останах още един ден на това странно място. Междувременно полицията бе издала забрана да се събират повече от 5 души на група, така че по главната улица минаваха десетки демонстрации от по бима. Униформени се разхождаха с шишанета наоколо за да покажат присъствие, но когато привечер заговорих един от тях той просто ме подмина, предусещайки колко зяпачи щяха да се съберат ако поведем разговор. На третия ден в Калиягон бандх-ата бе преустановена и аз поех в препълнен автобус към Шилигури. След 4 дневна обиколка стигнах отново до пилешкия врат между Бангладеш и Непал, този път на индийска територия и се добрах до обетования град Шилигури. Не предполагах, че ще са ми нужни цели 2 месеца докато наистина се почувствам в Индия, но това е тема на поне няколко други истории.